

Gli arancini di Montalbano

Il primo a cominciare la litania, o la novena o quello che era, fu, il 27 dicembre, il Questore. «Montalbano, lei naturalmente la notte di capodanno la passerà con la sua Livia, vero?»

No, non l'avrebbe passata con la sua Livia, la notte di capodanno. C'era stata tra loro due una terribile azzuffatina, di quelle perigliose perché principiano con la frase «Cerchiamo di ragionare con calma» e finiscono inevitabilmente a schifio. E così il commissario se ne sarebbe rimasto a Vigàta mentre Livia se ne sarebbe andata a Viareggio con amici dell'ufficio. Il Questore notò che qualcosa non marciava e fu pronto a evitare a Montalbano un'imbarazzata risposta.

«Perché altrimenti saremmo felici d'averla a casa nostra. Mia moglie è da tempo che non la vede, non fa altro che chiedere di lei.»

Il commissario stava per slanciarsi in un "sì" di riconoscenza, quando il Questore seguì:

«Verrà anche il dottor Lattes, la sua signora è dovuta correre a Merano perché ha la mamma che non sta bene.»

E manco a Montalbano stava bene la presenza del dottor Lattes, soprannominato "Lattes e mieles" per la sua untuosità. Sicuramente durante la cena e dopo non si sarebbe parlato d'altro che dei "problemi dell'ordine pubblico in Italia", così si potevano intitolare i lunghi monologhi del dottor Lattes, capo di gabinetto. «Veramente avevo già preso...»

Il Questore l'interruppe, sapeva benissimo come la pensasse Montalbano sul dottor Lattes. «Senta, però, se non può, potremmo vederci a pranzo il giorno di capodanno.»

«Ci sarò» promise il commissario. Poi fu la volta della signora Clementina Vasile-Cozzo.

«Se non ha di meglio da fare, perché non viene da me? Ci saranno macari mio figlio, sua moglie e il bambino.» E lui che veniva a rappresentare in quella bella riunione di famiglia? Rispose, a malincuore, di no. Poi fu il turno del preside Burgio. Andava, con la moglie, a Comitini, in casa di una nipote. «È gente simpatica, sa? Perché non si aggrega?»

Potevano essere simpatici oltre i limiti della simpatia stessa, ma lui non aveva voglia d'aggregarsi. Forse il preside aveva sbagliato verbo, se avesse detto "tenerci compagnia", qualche possibilità ci sarebbe stata.

Puntualmente, la litania o la novena o quello che era si ripresentò in commissariato. «Domani, per la notte di capodanno, vuoi venire con mia?» spiò Mimì Augello che aveva intuito l'azzuffatina con Livia. «Ma tu dove vai?» spiò a sua volta Montalbano, inquantandosi a difesa. Mimì, non essendo maritato, sicuramente l'avrebbe portato o in una rumorosa casa di amici o in un anonimo e pretenzioso ristorante rimbombante di voci, risate e musica a tutto volume.

A lui piaceva mangiare in silenzio, un fracasso di quel tipo poteva rovinargli il gusto di qualsiasi piatto, macari se cucinato dal miglior cuoco dell'universo criato.

«Ho prenotato al Central Park» rispose Mimì. E come si poteva sbagliare? Il Central Park! Un ristorante immenso dalle parti di Fela, ridicolo per il nome e per l'arredamento, dove erano stati capaci d'avvelenarlo con una semplicissima cotoletta e tanticchia di verdura bollita. Taliò il suo vice senza parlare.

«Va beni, va beni, come non detto» concluse Augello niscendo dalla càmmara. Subito però rimise la testa dintra: «La virità vera è che a tia piace mangiare solo». Mimì aveva ragione. Una volta, ricordò, aveva letto un racconto, di un italiano certamente, ma il nome dell'autore non lo ricordava, dove si contava di un paisi nel quale era considerato atto contro il comune senso del pudore il mangiare in pubblico. Fare invece quella cosa in prisenza di tutti, no, era un atto normalissimo, consentito. In fondo in fondo si era venuto a trovare d'accordo. Gustare un piatto fatto come Dio comanda è uno dei piaceri solitari più raffinati che l'omo possa godere, da non spartirsi con nessuno, manco con la pirsona alla quale vuoi più bene.

Tornando a casa a Marinella, trovò sul tavolino della cucina un biglietto della cammarèra Adelina. “Mi ascusasi se mi primeto che dumani a sira esento che è capo di lanno e esento che i me dui figli sunno ambitui in libbbirtà priparo ghli arancini chi ci piacinno. Se vosia mi voli fari l'onori di pasare a mangiare la intirizo lo sapi.”

Adelina aveva due figli delinquenti che trasivano e niscivano dal càrzero: una felice combinazione, rara come la comparsa della cometa di Halley, che si trovassero tutti e due contemporaneamente in libertà. E dunque da festeggiare sullennemente con gli arancini. Gesù, gli arancini di Adelina! Li aveva assaggiati solo una volta: un ricordo che sicuramente gli era trasùto nel Dna, nel patrimonio genetico. Adelina ci metteva due jornate sane sane a prepararli. Ne sapeva, a memoria, la ricetta. Il giorno avanti si fa un aggrassato di vitellone e di maiale in parti uguali che deve còciri a foco lentissimo per ore e ore con cipolla, pummadoro, sedano, prezzemolo e basilico. Il giorno appresso si prepara un risotto, quello che chiamano alla milanisa (senza zaffirano, picarità!), lo si versa sopra a una tavola, ci si impastano le ova e lo si fa rifriddàre. Intanto si còcino i pisellini, si fa una besciamella, si riducono a pezzettini 'na poco di fette di salame e si fa tutta una composta con la carne aggrassata, trituro a mano con la mezzaluna (nenti frullatore, pi carità di Dio!). Il suco della carne s'ammisca col risotto. A questo punto si piglia tanticchia di risotto, s'assistema nel palmo d'una mano fatta a conca, ci si mette dentro quanto un cucchiaio di composta e si copre con dell'altro riso a formare una bella palla. Ogni palla la si fa rotolare nella farina, poi si passa nel bianco d'ovo e nel pane grattato. Doppo, tutti gli arancini s'infilano in una padeddra d'oglio bollente e si fanno friggere fino a quando pigliano un colore d'oro vecchio. Si lasciano scolare sulla carta. E alla fine, ringraziannu u Signiruzzu, si mangiano!

Montalbano non ebbe dubbio con chi cenare la notte di capodanno. Solo una domanda l'angustiò prima di pigliare sonno: i due delinquenti figli d'Adelina ce l'avrebbero fatta a restare in libertà fino al giorno appresso?

Τα αραντσίνι του Μονταλμπάνο

Ο πρώτος που ξεκίνησε τη λιτανεία, ή τη νοβένα, ή ό,τι ήταν αυτό, ήταν ο Αστυνομικός Διευθυντής στις 27 Δεκεμβρίου. «Μονταλμπάνο, εσείς φυσικά θα περάσετε τη νύχτα της Πρωτοχρονιάς με τη Λίβια σας, έτσι;» Όχι, δεν θα την περνούσε με τη Λίβια του τη νύχτα της Πρωτοχρονιάς. Είχε προηγηθεί ανάμεσά τους ένας φοβερός μικρός καβγάς, από εκείνους τους επικίνδυνους που ξεκινούν με τη φράση «Ας προσπαθήσουμε να συζητήσουμε ήρεμα» και καταλήγουν αναπόφευκτα σε καταστροφή. Έτσι, ο επιθεωρητής θα έμενε στο Βιγκάτα, ενώ η Λίβια θα πήγαινε στο Βιαρέτζο με συναδέλφους από τη δουλειά.

Ο Αστυνομικός Διευθυντής κατάλαβε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά και ήταν γρήγορος να γλιτώσει τον Μονταλμπάνο από μια αμήχανη απάντηση.

«Γιατί αλλιώς θα ήμασταν ευτυχείς να σας έχουμε στο σπίτι μας. Η γυναίκα μου έχει καιρό να σας δει, δεν κάνει τίποτε άλλο από το να ρωτάει για εσάς.» Ο επιθεωρητής ήταν έτοιμος να ξεστομίσει ένα “ναι” γεμάτο ευγνωμοσύνη, όταν ο Αστυνομικός Διευθυντής συνέχισε: «Θα έρθει και ο δόκτωρ Λάτες. Η γυναίκα του χρειάστηκε να πάει στο Μεράνο, επειδή η μητέρα της δεν είναι καλά.»

Ούτε στον Μονταλμπάνο άρεσε η παρουσία του δόκτορα Λάτες, γνωστού ως “Λάτες και μέλι” για την υποκρισία του. Σίγουρα, κατά τη διάρκεια του δείπνου και μετά, το μόνο που θα συζητούσαν θα ήταν τα “προβλήματα της δημόσιας τάξης στην Ιταλία”, όπως θα μπορούσε να ονομαστεί το μακρύ μονόλογο του δόκτορα Λάτες, διευθυντή του γραφείου του αστυνομικού διευθυντή.

«Η αλήθεια είναι ότι ήδη έχω κανονίσει...» Ο Αστυνομικός Διευθυντής τον διέκοψε, γνωρίζοντας πολύ καλά τη γνώμη του Μονταλμπάνο για τον δόκτορα Λάτες. «Ακούστε, όμως, αν δεν μπορείτε, μπορούμε να βρεθούμε για μεσημεριανό την Πρωτοχρονιά.» «Θα είμαι εκεί», υποσχέθηκε ο επιθεωρητής.

Μετά ήταν η σειρά της κυρίας Κλεμεντίνα Βασίλε-Κότσο. «Αν δεν έχετε κάτι καλύτερο να κάνετε, γιατί δεν έρχεστε σε μένα; Θα είναι επίσης ο γιος μου, η γυναίκα του και το παιδί.» Και τι θα εκπροσωπούσε εκείνος σε αυτή την όμορφη οικογενειακή συγκέντρωση;

Απάντησε απρόθυμα αρνητικά.

Ύστερα ήρθε η σειρά του διευθυντή Μπούρτζιο. Θα πήγαινε με τη γυναίκα του στο Κομιτίνι, στο σπίτι μιας ανιψιάς. «Είναι ευχάριστοι άνθρωποι, ξέρετε; Γιατί δεν έρχεστε μαζί μας;» Θα μπορούσαν να ήταν ευχάριστοι πέρα από κάθε όριο, αλλά εκείνος δεν είχε διάθεση να συμμετάσχει. Ίσως ο διευθυντής να χρησιμοποίησε λάθος ρήμα. Αν είχε πει «να μας κρατήσετε συντροφιά», μπορεί να υπήρχε κάποια πιθανότητα.

Πιστά, η λιτανεία ή η νοβένα ή ό,τι κι αν ήταν, επανήλθε στο αστυνομικό τμήμα. «Αύριο, για τη νύχτα της Πρωτοχρονιάς, θες να έρθεις μαζί μου;» ρώτησε ο Μιμί Αυτζέλλο, που είχε καταλάβει για τον καβγά με τη Λίβια. «Κι εσύ πού πας;» ρώτησε με τη σειρά του ο Μονταλμπάνο, αμυνόμενος. Ο Μιμί, όντας ανύπαντρος, σίγουρα θα τον πήγαινε είτε σε κάποιο θορυβώδες σπίτι φίλων είτε σε ένα ανώνυμο και επιδεικτικό εστιατόριο γεμάτο φωνές, γέλια και δυνατή μουσική.

Στον Μονταλμπάνο άρεσε να τρώει ήσυχα: ένας τέτοιος θόρυβος θα του χαλούσε τη γεύση από οποιοδήποτε πιάτο, ακόμα και αν το είχε φτιάξει ο καλύτερος σεφ του κόσμου. «Έχω κλείσει τραπέζι στο Central Park», απάντησε ο Μιμί. Και πώς θα μπορούσε να κάνει λάθος; Το Central Park! Ένα τεράστιο εστιατόριο κοντά στη Φέλα, γελοίο για το όνομα και τη διακόσμηση, όπου είχαν καταφέρει να τον δηλητηριάσουν με ένα απλό σνίτσελ και λίγο βραστό λαχανικό.

Ο Μονταλμπάνο κοίταξε τον υπαστυνόμο του χωρίς να μιλήσει. «Καλά, καλά, ας θεωρήσουμε ότι δεν το είπα», κατέληξε ο Αυτζέλλο βγαίνοντας από το γραφείο. Αμέσως, όμως, ξανάβαλε το κεφάλι μέσα: «Η αλήθεια είναι ότι εσένα σου αρέσει να τρως μόνος σου».

Ο Μιμί είχε δίκιο. Θυμήθηκε μια φορά που είχε διαβάσει ένα διήγημα, σίγουρα από έναν Ιταλό συγγραφέα, του οποίου το όνομα δεν θυμόταν, όπου μιλούσε για μια χώρα όπου θεωρούνταν άσεμνο να τρως δημόσια. Αντίθετα, το να κάνεις εκείνο το άλλο πράγμα μπροστά σε όλους ήταν φυσιολογικό και αποδεκτό. Στο βάθος συμφωνούσε. Το να απολαμβάνεις ένα πιάτο φτιαγμένο όπως ο Θεός προστάζει είναι μια από τις πιο εκλεπτυσμένες μοναχικές απολαύσεις που μπορεί να έχει ο άνθρωπος, κάτι που δεν πρέπει να μοιράζεσαι με κανέναν, ούτε καν με το άτομο που αγαπάς περισσότερο.

Επιστρέφοντας στο σπίτι του στη Marinella, βρήκε πάνω στο τραπέζι της κουζίνας ένα σημείωμα από την οικονόμο του, την Αντελίνα: «Με συγχωρείτε αν τολμώ, αλλά αύριο το βράδυ, αφού είναι Πρωτοχρονιά και οι δύο γιοι μου είναι ελεύθεροι, θα φτιάξω τα αραντσίνι που σας αρέσουν. Αν θέλετε, θα είναι τιμή μου να έρθετε να φάμε μαζί.»

Η Αντελίνα είχε δύο γιους κακοποιούς, που μπαινόβγαίνουν στη φυλακή: μια ευτυχής συγκυρία, τόσο σπάνια όσο η εμφάνιση του κομήτη του Χάλεϊ, να είναι και οι δύο ταυτόχρονα ελεύθεροι. Και αυτό, φυσικά, έπρεπε να γιορταστεί μεγαλοπρεπώς με αραντσίνι.

Θεέ μου, τα αραντσίνι της Αντελίνα! Τα είχε δοκιμάσει μόνο μία φορά: μια ανάμνηση που σίγουρα είχε περάσει στο DNA του, στο γενετικό του υλικό. Η Αντελίνα αφιέρωνε δύο ολόκληρες μέρες για να τα ετοιμάσει. Γνώριζε τη συνταγή απ' έξω και ανακατωτά. Την προηγούμενη μέρα, έφτιαχνε ένα στιφάδο από μοσχάρι και χοιρινό σε ίσες ποσότητες, που έπρεπε να σιγομαγειρευτεί για ώρες ατελείωτες σε χαμηλή φωτιά, μαζί με κρεμμύδι, ντομάτα, σέλινο, μαϊντανό και βασιλικό. Την επόμενη μέρα, ετοίμαζε ένα ριζότο, αυτό που λένε «αλά μιλανέζε» (χωρίς σαφράν, θεός φυλάξοι!), το άπλωνε πάνω σε μια ζύλινη επιφάνεια, ανακάτευε με αυγά και το άφηνε να κρυώσει.

Εν τω μεταξύ, έβραζε μπιζελάκια, ετοίμαζε μια μπεσαμέλ, έκοβε σε μικρά κομματάκια λίγες φέτες σαλάμι και έφτιαχνε ένα μείγμα με το ψιλοκομμένο, στο χέρι, κρέας του στιφάδου (όχι μπλέντερ, θεός φυλάξοι!). Ο ζωμός του κρέατος ανακατευόταν με το ριζότο.

Σε αυτό το σημείο, έπαιρνε μια μικρή ποσότητα ριζότο, την έβαζε στην παλάμη της σε σχήμα κούπας, πρόσθετε μέσα μια κουταλιά από το μείγμα και το κάλυπτε με λίγο ακόμα ρύζι, σχηματίζοντας μια όμορφη σφαίρα. Κάθε μπάλα την κυλούσε στο αλεύρι, μετά την περνούσε από ασπράδι αυγού και ψίχουλα ψωμιού. Έπειτα, όλα τα αραντσίνι έμπαιναν σε ένα τηγάνι με καυτό λάδι και τηγανίζονταν μέχρι να πάρουν το χρώμα του παλιού χρυσού. Τα άφηνε να στραγγίζονται πάνω σε χαρτί. Και στο τέλος, δοξάζοντας τον καλό Θεούλη, τα έτρωγαν!

Ο Μονταλμπάνο δεν είχε καμία αμφιβολία με ποιον θα δειπνούσε το βράδυ της Πρωτοχρονιάς. Μόνο μία ερώτηση τον βασάνιζε πριν κοιμηθεί: θα κατάφερναν οι δύο κακοποιοί γιοι της Αντελίνα να μείνουν ελεύθεροι μέχρι την επόμενη μέρα;